

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет

ДЕКОНСТРУКЦИЯ

Парергон

Лекция 7

Преподавател: гл. ас. д-р Дарин Тенев

Парергон и фикция

В тази лекция ще се върнем към Жак Дерида, за да разгледаме някои от аспектите на деконструкцията, пряко свързани с интерпретацията на художествени произведения.

Двата основни текста, през които ще бъдат разкрити тези аспекти са “Парергон” (в *Истината в живописата*) и “Психе” (в *Психе. I том*).

Парергон

Парергон е онова, което е *около (пара-) творбата (ергон)*. Това е рамката, но и всички прагове на произведението.

Дерида коментира парергоналната структура в свой коментар, съсредоточен върху *Критика на способността за съждение (КСС)* на Кант, която отнася и към *Критика на чистия разум (КЧР)*.

Парергон

Парергонът е онова, което не принадлежи вътрешно на творбата, но ние не можем да разберем това вътрешно, без предварително да сме се снабдили с рамката, парергона, онова, което не принадлежейки вътрешно към творбата, очертава вътрешното.

Парергон

- 1) Нещо на творбата винаги липсва, за да се *самоопредели* сама.
- 2) Кръг и бездна на кръга (кръгово полагане на кръга): парергонът го разбираме по вътрешното, но вътрешното го разбираме по парергона.

Парергон

Това не е нито порочен кръг, нито херменевтичен, нито диалектически, парергонът остава отстрани на творбата (ергон), изплъзвайки се постоянно от определенията ѝ. Но от друга страна, парергонът се отделя и от външното, рамката се разграничава от средата, в която е поставена творбата.

Парергон

Така се оказва, че рамката се откроява на два фона, на две основи, но в това двойно отграничаване, тя винаги се опира на другия фон / другата основа: когато се откроява от вътрешния фон, се основава на външния, и обратно.

Парергон

Оттук за Дерида изниква въпросът за
ненаместимост на рамката:

До къде е рамката, къде е рамката?

Парергон

Но това парергонално движение, което Дерида извежда от употребата на “парергон” в КСС на Кант, важи и за самата структура на КСС (*Критика на способността за съждение*), тъй като нейната рамка, зададена в две поствени в скоби изказвания, е взета от КЧР (*Критика на чистия разум*); с други думи, рамката (определянето на четирите момента, според които ще се мисли вкуса: качество, количество, отношение, модалност), идва от КЧР, въпреки че изрично е споменато, че за разлика от разсъдъка способността за съждение при естетическите съждения няма работа с познанието.

Парергон

По-интересно е обаче, че това рамкиране (дължащо се на липса в КСС) е основата, на която въобще ще може да се изгради теорията за рамката и парергона в текста на самата *Критика на способността за съждение*.

Mise en abyme е името, с което Дерида назовава това движение, при което елемент от цялото се оказва, че надхвърля цялото, за да го об-основе. Цялото така се оглежда в себе си, за да се окаже тъкмо не-цяло. Изразът *mise en abyme* мже да се преведе като *полагане в бездна*.

Парергон

Основанието да се свържат КСС и КЧР се оказва една аналогия, която не може да е подчинена на нито една от двете критики. Аналогията е събиране на “със” и “без”: “със и без едновременно”.

Аналогията предлага един логос за обяснение на нещо друго (което може да има свой собствен логос), но самото ѝ движение я изплъзва от логоса. Аналогията може да се мисли като движение между логос и логос или пресичане на самия логос – тя е неподчинена на логоса.

Парергон

Тази структура на парергоналността във вътрешността, свързана с границите, води до две линии на апоретичност:

- 1) линия на «без» (аналитика на красивото при Кант); това е особено видимо в случая на «целесъобразност без цел» (§§10-17 от КСС), където Дерида посочва и двете завършени-незавършени структури на чистото и добавеното красиво (§16): на чистото красиво не му липсва нищо, защото му липсва цел, а на добавената красота ѝ липсва нещо, защото едно понятие я допълва и я прави цяла, другояче казано – защото има цел, не е «без» цел.

Парергон

(Оттук би могло да изглежда, че чистата красота при Кант и парергонът са едно и също, но все пак в КСС те остават минимално оразличени. Дерида: «Рамката не означава нищо, това е просто точка, изглежда мисли Кант. В нея не виждаме да се анонсира никаква «означаваемост», нищо в нея не е нито целесъобразно, нито целесъобразимо. Докато тук [при красивото] движението на означаване и на репрезентация е наченато: заврънтулките, чистата музикална импровизация, музиката без тема или без текст сякаш искат да кажат или да покажат нещо, имат формата на протегнати към някаква цел.»

Парергон

Другата линия на апоретичност не е на “без”, а е

2) линия на «против»/ «срещу» (аналитика на възвишеното): «тук своеобразната негативност на *без* отстъпва място на *против*: противопоставяне, конфликт, дисхармония, противо-сила.»

Парергон

Причината е, че възвишеното нарушава съгласуваността на целесъобразността на обекта и способността ни за съждение, тъй като обектът надхвърля способността ни за представяне. Така възвишеното оказва насилие върху въображението.

Колосалното

Има обаче един начин ние да почти да достигнем до възмишното: това е *колосалното*. То е *почти* възвишено и така е представяне на неадекватността на представянето. Ръстът на колоса оттук е двоен: «Ръстът винаги има два ръста: той раз-граничава.», защото показва границата *и* нейното надхвърляне и премахване.

Колосалното

Дериде: «Ръстът на колоса не е нито култура, нито природа, едновременно едното и другото. Той е може би, между представимото и непредставимото, преминаването, както и нередуцируемостта на едното към другото.»

Парергон

Структурата на парергона, като показва как вътрешното не е самоопределимо и носи липса, чието запълване не може да бъде напълно оправдано (което означава също, че границата между вътре и вън, всяка граница, остава проблематична), по този начин въвежда едно «вътрешно»-системно усложнение.

Парергон и фикция

Това «вътрешно»-системно усложнение, което може да бъде видяно като свързано с литературата – *фикционализиране* или *наративизиране*.

Парергон и фикция

Фикционализирането може да се види в

теоретичната фикция при красивото (Деридида: «Само една определена практика на теоретичната фикция значи може да работи (срещу) рамката, да я (накара или остави да се) разиграе сама (срещу себе си).»)

повествователния глас при възвишеното (Деридида: «Зевът между схващане и обхващане [това са двата ръста] не призовава ли, вече, един повествователен глас? Той не се ли назовава, вече, с повествователен глас, колосалното?»)

Парергон и пример

(Дотук не стана дума за един от централните проблеми на «Парергон» - примера и примерността : Каква е ролята на примерите на Кант? Какво е примерът? С оглед на горното и в светлината на парергона, може да се каже, че единичността на примера, която трябва без понятие да се свързва с всеобщото (това е заявената от Кант тяхна функция), остава несводимо единична, като материалността ѝ я прави несводима до формалните анализи, на които бива подложена в КСС. Което може би позволява да назовем примера *неподчинимото*: той е онова, което не се подчинява на никой система, проблематизирайки тъкмо систематичността, която обаче от друга страна поддържа.)

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“
Инвестира във вашето бъдеще!

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

Схема BG051PO001-4.3.04

„Развитие на електронни форми на дистанционно обучение в системата на висшето образование“

Проект BG051PO001-4.3.04-002

Усъвършенстване и развитие на вътрешната система за електронна форма на дистанционно обучение във
Философски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Този учебен ресурс е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз.